

การสื่อสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรี Communication for Creative Tourism Development through Community Participation in Phetchaburi Province

กฤษฎา สุริยวงศ์¹ / สุวันชัย หวนนากลาง² / ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน³
Krisda Suriyawon¹ / Suwanchai Hounnaklang² / Thitinan Boonpap Common³

¹นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
¹Ph.D. candidate in Communication Arts Program, Faculty of Communication Arts,
Dhurakij Pundit University,

²ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
²Dr., Main Advisor, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University

³ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
³Asst. Prof. Dr., Co-advisor, Faculty of Communication Arts, Chulalongkorn University

*Corresponding author E-mail: krisdapbru@gmail.com

(Received: January 15, 2021; Revised : March 1; 2021 Accepted : April 3, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของชุมชนที่สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษาการสื่อสารและการใช้สื่อของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี และ 3) ศึกษาการพัฒนากรอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มตัวแทนจากหน่วยงานรัฐบาล กลุ่มตัวแทนจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวภาคเอกชนและกลุ่มตัวแทนจากชุมชนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของชุมชนที่สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) องค์ประกอบหลักของศักยภาพชุมชน พบว่ามี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ (2) การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนโดยอาศัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติสวยงาม มีเส้นทางเข้าถึงชุมชนสะดวก มีศิลปวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นเป็นเอกลักษณ์ ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว (3) การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน พบว่า มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมีคนในชุมชนมีส่วนร่วมจัดทำแผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการสร้างมูลค่าเพิ่มในการเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของชุมชนและมีการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนเพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) การสื่อสารและการใช้สื่อของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่

(1) องค์ประกอบของการสื่อสาร ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อและผู้รับสาร (2) รูปแบบของการสื่อสารที่ปรากฏขึ้น ได้แก่รูปแบบการสื่อสารสองทางที่ไม่เป็นทางการ รูปแบบการสื่อสารสองทางที่เป็นทางการ รูปแบบการสื่อสารทางเดียวที่ไม่เป็นทางการและรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (3) การใช้สื่อของชุมชนมีการใช้สื่อที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชนและสื่ออินเทอร์เน็ต 3) กรอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทั้ง 4 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการและด้านการเรียนรู้ จะถูกขับเคลื่อนโดยองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อและผู้รับสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งศักยภาพของชุมชนที่มี 3 หน่วยงานหลักเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ได้แก่ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนภายใต้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมซึ่ง ถือเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนกลไกสำคัญของกรอบแนวคิด โดยใช้ชื่อว่า “เต้าตาลโมเดล”

คำสำคัญ: การสื่อสารเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนมีส่วนร่วม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the potential of the communities in Phetchaburi province that can be developed to create added value and promote creative tourism in Phetchaburi province, 2) to study the method of communication and the use of mass media in the communities in order to develop the creative tourism in Phetchaburi province, and 3) to develop a framework for community participatory communication in order to promote the creative tourism development in Phetchaburi province. This research was a qualitative research using documentary research method, non-participatory observation, in-depth interviews, and group discussions. The data were collected from 30 people who involved with the tourism in the community. They were the key informants of community tourism management in Phetchaburi Province, consisting of 3 groups: representatives from government agencies, representatives from private tourism operators, and representatives from local communities. The results of this research were as follows: 1) The potential of the community that could be developed to create added value and promote creative tourism in Phetchaburi province consisted of 3 parts which were (1) The 4 key components of the community potential including natural resources and culture, community organization, management and learning, (2) community potential analysis on its strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles - it was found that the community had beautiful natural resources, convenient routes to access the community, the unique local arts and culture, and the community leaders were strong and they played an important role in tourism development, and (3) creating value-added of the community- it was found that the tourism promotion committee has been established in which the people in the community were involved in the formulation of tourism promotion plans, creating value-added as cultural operators of the community, and creating community cultural maps to help promote tourism. 2) Community communication and media used for creative tourism development in Phetchaburi province consisted of 3 parts which were (1) the elements of communication

including sender, message, media, and receiver, (2) the form of communication including informal two-way communication, formal two-way communication, informal one-way communication, and participatory communication, (3) the use of community media including personal media, traditional media, specialized media, mass media, and internet media. 3) Guidelines for participatory communication in the community for creative tourism development in Phetchaburi province consisted of 4 basic factors including, natural resources and culture, community organization, management, and learning. Those factors had been driven by communication elements, including the messenger, the media and the receiver, in order to gain the potential of the community with 3 main agencies as the driving mechanism, namely the community, government agencies, and the private sector under participatory communication, which was considered the heart of the important mechanism driving the conceptual framework by the name "Tao Tan Model"

Keywords: Development communication, Creative tourism, Community participation

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศไทย ในปี พ.ศ.2559 พบว่า มีมูลค่าประมาณ 82.5 พันล้านบาทหรือร้อยละ 20.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศทั้งหมด ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวอยู่ที่ 2.9 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ.2559 คิดเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 1.89 ล้านล้านบาท ตัวเลขรายได้ดังกล่าวนี้ถือว่าโตกว่ารายได้ในปี พ.ศ.2558 และ พ.ศ.2557 ที่ 2.23 ล้านล้านบาท และ 1.17 ล้านล้านบาท ตามลำดับ และคาดว่าจะมีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด 3.18 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2560 และ 5.98 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ.2570 (World Travel & Tourism Council, 2017)

แนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวประเทศไทยในปัจจุบัน ยังขาดการจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) มีข้อมูลพบว่า ประเทศไทยยังขาดการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาครัฐ เพราะประเทศไทยเรายังขาดการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนท้องถิ่น จังหวัด และประเทศ รวมถึงยังขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานในระดับต่างๆ ที่จะทำงานร่วมกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดขึ้นต้องมีการสนับสนุนช่วยเหลือ มีการกระจายอำนาจให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการในระดับชุมชนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อจะได้ช่วยพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีภาคเอกชน ภาครัฐ และชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง

จากสถานการณ์ดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ถือได้ว่าเป็นกระบวนทัศน์ (New Travel Paradigm) และทิศทางใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่จะสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น จะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนร่วมกันได้ช่วยเชื่อมโยงกลุ่มของชุมชนที่มีความพร้อมในกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์และขณะเดียวกันก็เป็นช่องทางของการนำเสนอเป้าหมายใหม่ๆ

ให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ซึ่งนับว่าได้มีส่วนในการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นและจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของชุมชนผ่านการท่องเที่ยวได้อีกด้วย (Raymond, 2000)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทยเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2559 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2554) ที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยมีมติให้การท่องเที่ยวเป็นวาระที่สำคัญระดับชาติ และมีการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้มีพัฒนาการมุ่งไปสู่รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดต่างๆ ที่มีความพร้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในจังหวัด โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ พร้อมกับเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถบริหารจัดการและเชื่อมโยงผลประโยชน์ต่างๆ จากการท่องเที่ยวได้

จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดที่มีประเพณี และวัฒนธรรมที่หลากหลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นเมืองสามวังมีการสร้างวัง 3 แห่ง จึงมีช่างสกุลต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย อาทิ ช่างสิบหมู่ ช่างแทงหยวก ช่างไม้ ช่างตอกกระดาศช่างทองโบราณ (ทองเมืองเพชร) ช่างปั้น รวมทั้งมีจิตรกรรม ประติมากรรมและลายรดน้ำที่สวยงามมีอาหาร ขนมหม้อแกงและขนมหวานที่มีชื่อเสียงชาวเพชรบุรี ข้าวเกรียบเมืองเพชรที่ทำจากตาลโตนดน้ำตาลโตนดปึก ที่มีชื่อเสียงวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลายทางชาติพันธุ์ นอกจากมีชนพื้นถิ่นแล้ว ยังมีไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ไทยเียงซึ่งมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองทั้งภาษาและการแต่งกาย มีวัดที่เก่าแก่และสำคัญ ศิลปกรรมมากมายในแหล่งต่างๆ มีภาษาเพชร เป็นภาษาพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ และทางจังหวัดได้กำหนดโครงสร้างแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2557–2560) กำหนดเป็นวาระสำคัญของจังหวัด ที่จะส่งเสริมประเพณี และวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2557)

ปัจจุบันชุมชนต่างๆ ในจังหวัดเพชรบุรี มีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเปิดโอกาส ให้นักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ร่วมกันโดยอาศัยพื้นที่และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่สร้างให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนทักษะและประสบการณ์จากการท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน และต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่การก่อให้เกิดจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกันเป็นกลุ่มเครือข่ายหรือองค์กร (Civic group/organization) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย (Civic network) และกลไกหลักที่สำคัญที่ใช้ในการจัดการและเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ก็คือ “การสื่อสาร” (Communication)

การสื่อสารมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางในการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ทางสังคม และมีบทบาทในการกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลในระดับสังคมหรือชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดการรวมตัวกัน เกิดจิตสำนึก ความสามัคคี และความเข้าใจที่ตรงกันต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว จนสามารถประสานความร่วมมือ ร่วมใจ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อันนำมาสู่การพัฒนาความเป็นชุมชนเข้มแข็ง และพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (กาญจนา แก้วเทพ, 2551)

ด้วยความสำคัญของการสื่อสารในฐานะกลไกหลักที่มีส่วนช่วยสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน ผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนา

ชุมชน คนในชุมชนจะได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว สร้างให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนให้คงอยู่กับคนในชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนที่สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารและการใช้สื่อของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อพัฒนารอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ครั้งนี้ศึกษาถึงการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรี โดยมุ่งศึกษาเฉพาะในส่วนของกลุ่มหน่วยงานรัฐบาล กลุ่มหน่วยงานจากภาคธุรกิจ และกลุ่มของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ที่เป็นชุมชนต้นแบบ 4 แห่ง ได้แก่ ชุมชนยางน้ำกลัดใต้ ชุมชนนาพันสาม ชุมชนหนองจอก และชุมชนหนองแก้ว-ไร่หัวลุ่ม โดยไม่ได้ศึกษาในกลุ่มของนักท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนจังหวัดเพชรบุรีอยู่ในระดับพื้นฐานที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในระดับต้นแต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของการจัดการท่องเที่ยว

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มเป้าหมายจากหน่วยงานรัฐบาล ผู้ประกอบการภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น จำนวน 30 คน โดยมีเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยเครื่องมือต่างๆ ผู้วิจัยสร้างผ่านการตรวจและได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจราคา IOC คุณภาพของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล และมีการตรวจสอบข้อมูลการวิจัยด้านการรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการแบบสามเส้า (Methodological triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ศักยภาพของชุมชนที่สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดเพชรบุรี ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ได้แก่

- 1.1 องค์ประกอบหลักของศักยภาพชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชน เป็นชุมชนที่มีลักษณะทางทรัพยากรธรรมชาติที่คล้ายกันโดยยังคง

ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติอย่างมากมายที่โดดเด่นและสวยงามโดยพื้นที่มีวิวเป็นต้นตาลที่มีความเป็นเอกลักษณ์ร่วมกันของพื้นที่ มีเส้นทางที่เข้าถึงได้สะดวกรวดเร็วไม่ไกลจากถนนสายหลักจากตัวเมืองและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดและมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมากโดยมีวัฒนธรรมที่โดดเด่นและมีประเพณีที่สำคัญของแต่ละชุมชน

2) ด้านองค์กรชุมชน ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชน เป็นชุมชนที่มีระบบองค์กรสังคมที่เข้าใจกัน มีทั้งระบบการปกครองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยเฉพาะกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการ จะมีบทบาทเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ของชุมชน ที่ประกอบด้วยคนในชุมชนจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 กลุ่มเหมือนกัน คือ กลุ่มอำนวยการและกลุ่มปฏิบัติการ

3) ด้านการจัดการ ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่จะคอยขับเคลื่อนส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและเน้นความร่วมมือของคนในชุมชนโดยการจัดการของชุมชน จะเริ่มจากการจัดเวทีการประชุมระหว่างคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนกับหน่วยงานจากภาครัฐ ภาคเอกชนที่เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมีการเสนอกฎระเบียบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 4) ด้านการเรียนรู้ ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชน มีคณะกรรมการกระตุ้นและขับเคลื่อนการทำงานของกลุ่มเป้าหมายในการสร้างแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวโดยผ่านศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเป็นสื่อกลางระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเรียนรู้ นอกจากนี้การเรียนรู้ของกลุ่มคนในชุมชน ยังเกิดขึ้นจากหน่วยงานภายนอกต่างๆ ได้เข้ามาสร้างการเรียนรู้ให้กับกลุ่มคนในชุมชนอีกด้วย

1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน โดยอาศัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่จะมาหนุนเสริมให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยจากการวิเคราะห์ ศักยภาพของชุมชนทั้ง 4 ชุมชนมีจุดเด่นที่ควรพัฒนา คือ 1) ศักยภาพของพื้นที่ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติมากมายที่โดดเด่นและสวยงามและมีเส้นทางที่เข้าถึงชุมชนได้สะดวก ไม่ไกลจากตัวเมือง ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้มากขึ้น

2) ศักยภาพด้านคุณค่าในศิลปวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นชุมชนเก่าแก่อุดมด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นสะท้อนวิถีชีวิตของชาวบ้าน มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตของผู้คน ที่น่าสนใจมากมายชวนให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้และศึกษาในวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3) ศักยภาพของผู้นำชุมชน เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ผู้นำชุมชนสามารถรวมตัวกันโดยอาศัยความร่วมมือกับชาวบ้านร่วมสรรค์สร้างกิจกรรมที่วางอยู่บนรากฐานวัฒนธรรมดั้งเดิมให้กับนักท่องเที่ยวได้รับชมและเรียนรู้ในวิถีพื้นถิ่นของชุมชนได้

4) ศักยภาพการมีส่วนร่วมของชุมชน เน้นให้คนชุมชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมภายในชุมชนตนเอง และร่วมกันดำเนินกิจกรรมสร้างแผนที่ทางวัฒนธรรมของชุมชน และแนวทางพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในรูปแบบกลุ่มการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้พื้นที่ในชุมชนและบูรณาการร่วมกับกลุ่มอื่นๆ ที่ขับเคลื่อนด้านวัฒนธรรมในพื้นที่ทำให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้ และมีจุดด้อยที่ควรปรับปรุง คือ 1) ศักยภาพของกลุ่มผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของชุมชนยังไม่ชัดเจน ต้องมีการบริหารจัดการ ให้มีความชัดเจนในเรื่องของรูปแบบตัวสินค้าภาพลักษณ์สู่ตลาดภายนอก ช่องทางการจัดจำหน่ายและรวมถึงการกระจายรายได้ให้คนในชุมชนอย่างทั่วถึง

2) ศักยภาพการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกขาดความชัดเจนและต่อเนื่องและการจัดทำกิจกรรมบางครั้งเกิดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานที่เข้ามาในชุมชนส่งผลให้คนในชุมชนสับสน ควรมีการจัดประชุมกับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการจัดกิจกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน

3) ศักยภาพเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของ

ชุมชนยังไม่ใช่ที่รู้จักของบุคคลภายนอก ควรมีการประชาสัมพันธ์ที่เน้นจุดเด่นที่เป็นวัฒนธรรมของชุมชน ออกมาให้เห็นได้ชัดจนจะช่วยให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

1.3 การสร้างมูลค่าเพิ่มของชุมชน พบว่า ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชน มีลักษณะการจัดการที่คล้ายกันโดยเริ่มจากการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ของชุมชนที่เกิดขึ้น ประกอบด้วยคนในชุมชนจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 กลุ่มเหมือนกัน คือ กลุ่มอำนวยการและกลุ่มปฏิบัติการ มีการจัดเวทีการประชุม เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดทำแผนงานการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยอาศัยการขับเคลื่อนงานศิลปวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่มีอยู่ โดยมีการคัดเลือกและจัดการกับข้อมูลทางวัฒนธรรมที่รวบรวมขึ้น แล้วนำมาสังเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 6 ด้านของชุมชน แต่ละพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมหรือสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นแนวทางที่นำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของชุมชน และมีการจัดทำแผนที่ทางวัฒนธรรมของชุมชนในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวและบุคคลภายนอกได้รู้จักและสนใจที่จะเข้ามาเรียนรู้ถึงมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน

2. จากการศึกษาการสื่อสารและการใช้สื่อของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี พบว่า เมืองประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

2.1 องค์ประกอบของการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องซึ่งจะเข้ามามีบทบาทในการนำข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนมาสื่อสารให้คนในชุมชนร่วมกันจัดกลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดขึ้น 2) สาร มรดกภูมิปัญญาทั้ง 6 ด้านของชุมชน ได้แก่ ด้านที่ 1 วรรณกรรมพื้นบ้านและภาษา ด้านที่ 2 ศิลปะการแสดง ด้านที่ 3 แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และงานเทศกาล ด้านที่ 4 ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล ด้านที่ 5 งานช่างฝีมือดั้งเดิม และด้านที่ 6 การละเล่นพื้นบ้าน กีฬา และศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว ที่มีเหมือนกันเป็นมรดกภูมิปัญญาของคนในชุมชน ที่ต้องการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญาให้กับคนในชุมชนด้วยกันได้รับรู้ ช่วยกันอนุรักษ์และยังต้องการถ่ายทอดมรดกภูมิปัญญานี้ ไปให้กับคนนอกชุมชนหรือนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ 3) สื่อ สื่อบุคคล สื่อพื้นบ้าน ประเพณี วัฒนธรรม สื่อกิจกรรม สื่อเก่าและสื่อใหม่ที่เป็นตัวกลางของชุมชนในการสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันให้กับคนในชุมชนด้วยกันและคนจากนอกชุมชนเพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดขึ้น และ 4) ผู้รับสาร กลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว เพราะในกระบวนการสื่อสาร ผู้รับสารก็คือ ผู้ส่งสาร ที่เปลี่ยนบทบาทกลายมาเป็นผู้รับสารได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการกลุ่มต่างๆ ของชุมชนและตลอดจนนักท่องเที่ยวที่ได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน

2.2 รูปแบบของการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) รูปแบบการสื่อสารสองทางที่ไม่เป็นทางการ เป็นลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ มากำหนด เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นในแทบทุกขั้นตอนของการจัดการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน 2) รูปแบบการสื่อสารสองทางที่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารสองทางที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นระหว่างกันมาก ซึ่งรูปแบบการสื่อสารลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้นในการประชุมระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนกับเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ และการประชุมอย่างเป็นทางการของกลุ่มผู้นำชุมชนที่เป็นคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน 3) รูปแบบการสื่อสารทางเดียวที่ไม่เป็นทางการ เป็นการสื่อสารทางเดียวที่ไม่เป็นทางการโดยใช้การสื่อสารผ่านหอกระจาย

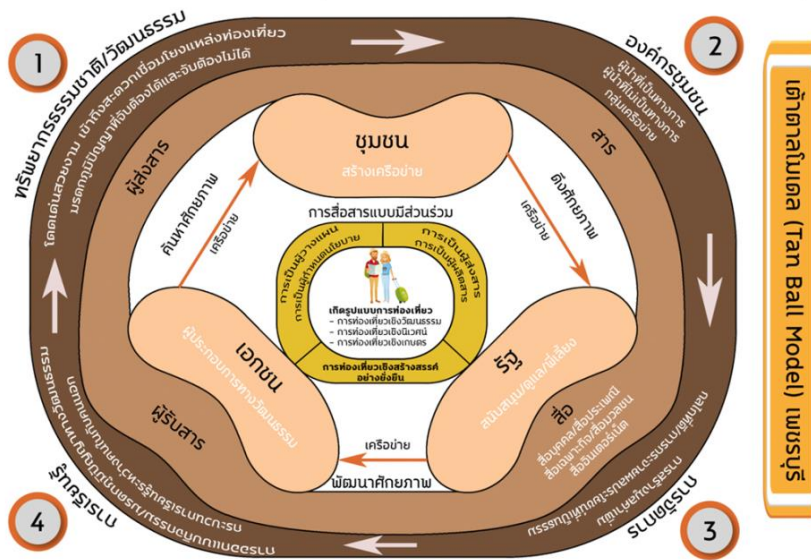
ข่าวของชุมชนซึ่งรูปแบบการสื่อสารลักษณะนี้ มักจะเกิดขึ้นโดยกลุ่มผู้นำชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวใช้ในการสื่อสารกับกลุ่มคนในชุมชนและ 4) รูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความสำคัญมากที่สุดในการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนให้ประสบความสำเร็จ มีลักษณะที่ปรากฏขึ้น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้วางแผนและกำหนดเป้าหมายและลักษณะรูปแบบที่สองที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสารและผู้ผลิตที่เกิดขึ้น

2.3 การใช้สื่อของชุมชน มีการใช้สื่อที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ สื่อมวลชนและสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนโดยมีทั้งที่ทางชุมชนผลิตเองและจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนผลิตให้ แต่ทุกสื่อที่มีการผลิตกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการผลิต โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและการมีส่วนร่วมในการตรวจเช็คความถูกต้องก่อนที่จะนำออกมาใช้ การใช้สื่อของทางชุมชนนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจกันของคนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และเพื่อให้กับคนภายนอกชุมชนได้รู้จักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนและที่สำคัญเพื่อเป็นการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน

3. พัฒนารอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ได้พัฒนามาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีการพัฒนารูปแบบ มีขั้นตอนเริ่มจากศึกษาข้อมูลการสำรวจเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยเป็นการสัมภาษณ์บุคคลซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลกลุ่มเป้าหมายและข้อมูลจากการวิพากษ์กรอบแนวทางการสื่อสารโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยเชิญตัวแทนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 8 ท่าน มาร่วมกันสนทนากลุ่มเพื่อทำการวิพากษ์กรอบแนวทางการสื่อสารที่สร้างขึ้นโดยจะรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนาเป็นกรอบแนวทางการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี

แนวคิดสำคัญในการสร้างกรอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรีให้ประสบความสำเร็จประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานทั้ง 4 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ จะถูกขับเคลื่อนโดยอาศัยองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร เพื่อให้ได้มาซึ่งศักยภาพของชุมชนที่มี 3 หน่วยงานหลักเป็นกลไก ในการขับเคลื่อน ได้แก่ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน เป็นผู้สนับสนุนภายใต้การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมซึ่งถือเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนกลไกสำคัญของกรอบแนวคิด อันจะทำให้มีมิติต่างๆ ขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนจังหวัดเพชรบุรี ให้เกิดความยั่งยืนด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นต้น ซึ่งมีชื่อเรียกว่า “เต้าตาลโมเดล” แสดงได้ดังภาพที่ 1

กรอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี



ภาพที่ 1 กรอบแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
จังหวัดเพชรบุรี

การอภิปรายผล

จากการศึกษาการสื่อสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนมีส่วนร่วมของจังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เอกลักษณะร่วมทางทรัพยากรธรรมชาติและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนนั้นว่ามีความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจและเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550) กล่าวว่า ท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านของทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมนั้นประกอบด้วย (1) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพากันและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และ (2) ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งก็สอดคล้องกับน้ำชัย หนูผล และคณะ (2543) ที่ได้อธิบายถึงลักษณะของศักยภาพของชุมชนนั้นไว้ว่า ศักยภาพของชุมชนย่อมเกิดจากทรัพยากรธรรมชาติและประเพณีวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น และยังคงคงลักษณะของท้องถิ่นนั้นๆ ไว้ได้ ซึ่งชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชนนั้น ต่างก็เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีจึงทำให้ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชนมีลักษณะทางทรัพยากรธรรมชาติที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีทรัพยากรธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบทุ่งนากว้างใหญ่ มีต้นตาลที่เป็นวิวัฒนาการที่โดดเด่นและยังมีลำน้ำสลับกับภูเขาอย่างสวยงาม ซึ่งบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) เองก็มองว่าศักยภาพของชุมชนย่อมต้องเกิดจากทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนนั้นว่ามีอะไรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งอาจจะแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์

โบราณสถาน โบราณวัตถุ และทรัพยากรประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม ภูมิปัญญาพื้นบ้าน วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพ ซึ่งก็สอดคล้องกับสินธุ์ สโรบล (2546) ที่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว การนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีรวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและวิถีชีวิตการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นให้มากที่สุดนั่นเอง

อีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญเช่นกันก็คืออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนทั้ง 4 ที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ได้ประกอบสร้างให้ชุมชนมีความน่าสนใจโดยมีทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และมีประเพณีที่สำคัญของแต่ละชุมชน อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนจึงเป็นจุดเด่นและเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปวัฒนธรรม เอกลักษณ์ ท้องถิ่นหรือสถานที่โดยผ่านประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมนั้นๆ อีกทั้งมูทริกา พุกษาพงษ์ (2554) ก็ได้กล่าวย้ำอีกว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือผลักดัน ให้เกิดความยั่งยืนผ่านการดำเนินชีวิตของชุมชนโดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตชุมชน ในเชิงการเรียนรู้ การทดลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งก็สอดคล้องกับริชาร์ด จี (Richards, 2019) ก็ได้ย้ำถึงความสำคัญการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเมืองขนาดเล็กเช่นกันว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญ และเป็นกลยุทธ์ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเมืองขนาดเล็กหรือเมืองในชนบท เพราะการเดินทางท่องเที่ยวการติดต่อระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ความลึกซึ้งของสถานที่ ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนในแต่ละแห่งมีจุดดึงดูดที่แตกต่างกัน จึงควรเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันในแง่ของความน่าดึงดูดใจจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน

2. ประชาชนชาวบ้านกับการมีส่วนร่วม

ชุมชนต้นแบบทั้ง 4 ชุมชนมีผู้นำที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนนั้นก็กลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการที่เป็นแกนนำหลักในการดำเนินงานของชุมชนต่างๆ ก็คือ ผู้หลักผู้ใหญ่ ในหมู่บ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านที่ชาวบ้านให้การนับถือและปราชญ์ชาวบ้านนี้เองก็ยังเป็นผู้นำทางความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนอีกด้วย จะเห็นได้ว่าปราชญ์ชาวบ้านหรือกลุ่มผู้นำที่ไม่เป็นทางการนี้จึงเป็นส่วนสำคัญที่คอยขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนให้ก้าวหน้าต่อไปได้ ดังนั้นแล้วปราชญ์ชาวบ้านจึงเป็นกลุ่มผู้นำที่มีอิทธิพลกับชาวชุมชน ซึ่งก็สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่มีการให้ความเคารพต่อผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้านหรือปราชญ์ชาวบ้านนั่นเอง

ความเข้มแข็งของชุมชนยังต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของของในชุมชนอีกด้วย ดังนั้นแล้วชาวชุมชนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกระดับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของคนในชุมชนนั่นเองด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับฮาเกท (Haget, 2009) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องอุปสรรคต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการศึกษาเกี่ยวกับหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งก็พบว่า ชุมชนจะต้องมีการวางแผน มีการปรึกษาหารือร่วมกัน วางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการท่องเที่ยว โดยให้ทุกฝ่ายจะต้องเข้าถึงหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน การจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ชัดเจนนั้นจึงจะทำให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันในระยะยาว ความร่วมมือของคนในชุมชนจึงควรที่จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนบนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมจึงจะทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนต่อไปได้ และก็ยังสอดคล้องกับกรวรรณ สังขกร (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนเชียงใหม่เมืองสร้างสรรค์ซึ่ง

กล่าวว่า แนวทางการจัดการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อสนับสนุนเมืองวัฒนธรรมสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ควรเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มบทบาทของภาครัฐและสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุนชุมชนให้มีส่วนร่วมและโอกาสในการพัฒนามากขึ้น

3. การสร้างมูลค่าของชุมชน

ชุมชนทั้ง 4 ชุมชน ได้มีจุดร่วมที่มีลักษณะการจัดการที่คล้ายกันจึงได้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนของตนเองนั่นเอง กล่าวคือในแต่ละชุมชนจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ของชุมชนเอง ซึ่งมีการแบ่งโครงสร้างออกเป็น 2 กลุ่มเหมือนกัน โดยกลุ่มแรกคือ กลุ่มอำนวยการ ซึ่งประกอบด้วย ประธานหรือตัวแทนจากกลุ่มปฏิบัติการ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และภาคเอกชน ทั้งจากองค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด รวมทั้งภาคเอกชนธุรกิจนำเที่ยวและตัวแทนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มปฏิบัติการ ซึ่งก็เป็นคนในชุมชนที่เป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและมียานาจในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ซึ่งลินธุ์ สโรบล (2546) ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการโดยจะต้องตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวนั้น การนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่นทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและวิถีชีวิตการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นปัจจัยหรือเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมนั้นก็ต้องเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมต่อท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุด ซึ่งพจนาน สวนศรี (2546) ก็ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนนั้น ชุมชนต้องเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจเพื่อความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่นและเป็นการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน ดังนั้นแล้วหากชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดการพัฒนาค้นได้อย่างดี อีกทั้งยังสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและจะเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น

4. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมคือหัวใจของการสื่อสารของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว

สำหรับรูปแบบการสื่อสารของชุมชนที่ถือได้ว่ามีประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างสร้างสรรค์นั้น การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นรูปแบบการสื่อสารที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจากการศึกษาวิจัยจะเห็นได้ว่า มีลักษณะที่ปรากฏขึ้น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้วางแผนและกำหนดเป้าหมาย ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543) ได้กล่าวไว้ว่าระดับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นควรจะมีการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบายของชุมชนตนเองร่วมกับภาครัฐด้วยซึ่งถือว่าเป็นระดับสูงสุดของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ทั้งนี้จากแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานในจังหวัดเพชรบุรีมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องของการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ร่วมกับชุมชน ดังนั้นจากการประชุมร่วมระหว่างกลุ่มผู้นำชุมชนกับกลุ่มหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชน จึงได้มีการหารือและการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในหลายๆ ประเด็น จนทำให้เกิดแผนงานในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนนั่นเอง และลักษณะรูปแบบที่สองที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสารและผู้ผลิตที่เกิดขึ้น ซึ่งกาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543) เองก็ได้กล่าวถึงการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งหรือผู้ผลิต ซึ่งก็เป็นระดับการสื่อสาร

แบบมีส่วนร่วมที่มีความสำคัญเช่นกันที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากคณะกรรมการชุมชนท่องเที่ยวเองก็ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนจากนโยบายการท่องเที่ยวต่างๆ ของชุมชน แล้วนำไปสู่การผลิตกิจกรรมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเองด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับเทิดชาย ช่วยบำรุง (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนต้องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือและควมมีการสื่อสารกันผ่านการประชุม การประชาสัมพันธ์และการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันทักษะ และประสบการณ์ให้แก่กันและกัน เพื่อเป็นการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด ทั้งบุคคล และองค์กร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของไมเคิล (Michael, 2009) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม และการมีอำนาจในการตัดสินใจของคนในชุมชนเองที่ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญ ซึ่งได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้นจะต้องสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสาร การฟังข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และการรับผลประโยชน์ร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ประชาชนจะต้องได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงโดยให้ผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนของชุมชนในการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชนเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

5. กรอบแนวทางการสื่อสาร “เต้าตาลโมเดล”

การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืนนั้น เพื่อสร้างความเข้าใจได้ง่ายขึ้นผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลนำมาเรียบเรียงได้กับ “เต้าตาล” นั่นเอง ซึ่งก็ประกอบไปด้วยเปลือกนอกที่มีส่วนประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงชุมชนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการและด้านการเรียนรู้และในส่วนของเนื้อลูกตาลเอง ก็คือ การสื่อสารของชุมชนซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อและผู้รับสารนั่นเอง และต่อมาในชั้นในสุดของลูกตาลก็คือ “เต้าตาล” ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ ภาคชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนที่จะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาคัญภาพของชุมชนถึงศักยภาพของชุมชนออกมาและพัฒนาศักยภาพของชุมชนนั้นเพื่อนำไปสู่การสร้างมูลค่าของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวต่อไป และสุดท้ายทุกองค์ประกอบทั้งหมดต้องอยู่บนพื้นฐานของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาของชุมชนเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนและยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอีกด้วย ซึ่งก็เปรียบได้กับ “เต้าตาลโมเดล” นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภายนอกชุมชน

1.1 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีนโยบายที่มีความชัดเจนและลงพื้นที่ทำงานอย่างต่อเนื่องไม่ใช่ทำงานตามกระแสนิยมแล้วไม่สนใจนโยบายเดิม ส่งผลให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานทำให้การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนต้องหยุดชะงักและต้องเริ่มต้นใหม่อยู่บ่อยครั้ง

1.2 หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการทำงานร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของหน่วยที่จะเข้ามาช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน เพราะที่ผ่านมาชุมชนต้องทำงานที่ซ้ำซ้อนในหลายกิจกรรมเกิดความสับสนในการดำเนินงานที่แน่นอนของแต่ละหน่วยงาน

1.3 หน่วยงานภาครัฐ ควรช่วยสนับสนุนชุมชนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของแต่ละชุมชนที่ยังไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกให้มากยิ่งขึ้น โดยมีการประชาสัมพันธ์

ผ่านช่องทางที่หลากหลายที่เน้นจุดเด่นที่เป็นวัฒนธรรมของชุมชนออกมาให้เห็นให้ชัดเจน จะช่วยให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานภาคเอกชน ควรเข้ามาช่วยพัฒนากลุ่มผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังไม่ชัดเจนให้มีความชัดเจนในเรื่องของรูปแบบตัวสินค้า การพัฒนาภาพลักษณ์สู่ตลาดภายนอก และตลอดจนการช่วยหาช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับสินค้าของชุมชน ให้เป็นที่รู้จักกับบุคคลภายนอกสามารถช่วยสร้างรายได้ให้กับคนชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะเชิงสังคมสำหรับชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

2.1 ชุมชนต้องมีการพัฒนาผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มีความชัดเจน ต้องมีการพัฒนารูปแบบตัวสินค้า ภาพลักษณ์สู่ตลาดภายนอก ช่องทางการจัดจำหน่าย และรวมถึงการกระจายรายได้ให้คนในชุมชนอย่างทั่วถึง

2.2 ชุมชนต้องมีการประชาสัมพันธ์แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของชุมชนให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันชุมชนยังไม่ใช่ที่รู้จักของบุคคลภายนอก ควรมีการประชาสัมพันธ์ ที่เน้นจุดเด่นที่เป็นวัฒนธรรมของชุมชนออกมาให้เห็นได้ชัดเจนจะช่วยให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้มากยิ่งขึ้น

2.3 ชุมชนต้องมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน ด้วยการดำเนินงานของชุมชนทางด้านวัฒนธรรมทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายกับชุมชนในพื้นที่อื่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและความร่วมมือในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมระหว่างกันจะเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบเชื่อมโยงพื้นที่การท่องเที่ยว

2.4 กลุ่มคนในชุมชนจะต้องรวมตัวกันโดยอาศัยศักยภาพของผู้นำชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ ผู้นำด้านความเชื่อดั้งเดิมปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำรุ่นใหม่มารวมตัวกันช่วยกันพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลให้การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเกิดความยั่งยืน

2.5 คนในชุมชนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง เพราะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะช่วยสร้างความเป็น “เจ้าของร่วม” ในชุมชนได้เป็นอย่างดีโดยจะต้องอาศัยกลไกหลักที่สำคัญนั่นก็คือ “การสื่อสาร” ซึ่งจะเป็นตัวเชื่อมโยงผสานความรู้สึกร่วมกันของคนในชุมชนได้ดีที่สุด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในมุมมองของนักท่องเที่ยวเพื่อจะได้ข้อสรุปอีกด้านที่ยังไม่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าได้ข้อค้นพบที่มีประโยชน์มากยิ่งขึ้นในการช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี

3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อจะได้ข้อมูลที่นำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนในจังหวัดเพชรบุรีเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาและการชี้แนะ ที่เป็นประโยชน์จากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านนำโดย ผศ.ดร.พิทักษ์ศักดิ์ ธิศาภักย์ ประธานกรรมการสอบ ดร.สุวันชัย หวนนากลาง อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.ศศิพรรณ บิลมาโนชญ์ กรรมการสอบ ผศ.ดร.ชื่นสมล บุนนาค กรรมการสอบ และบุคคลที่สำคัญที่ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผศ.ดร.จิตินัน บุญภาพ คอมมอน

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยที่เต็มเปี่ยมด้วยใจกรุณา คอยให้คำแนะนำต่างๆ ด้วยความทุ่มเทเอาใจใส่ ให้งานวิจัยสามารถดำเนินการรุดหน้าและเป็นช่วงที่ผู้วิจัยได้กำลังใจเป็นอย่างมาก จนส่งผลให้เกิดความสำเร็จมาจนถึงวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). **คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). **ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564)**. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2562, จาก http://www.mots.go.th/download/article/article_20171201174031.pdf.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). **สื่อเพื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2551). **การจัดการความรู้เบื้องต้นเรื่องสื่อสารชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กรวรรณ สังขร. (2557). **การพัฒนาศักยภาพชุมชนวัฒนธรรมสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนเชียงใหม่เมืองสร้างสรรค์**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). **บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- นำชัย ทนผล และคณะ. (2543). **รายงานผลการวิจัยการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: เพรสแอนด์ดีไซน์.
- พจนา สวนศรี. (2546). **คู่มือการจัดการท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- มูทริกา พลุกพวงษ์. (2554). **เที่ยวอย่างเข้าใจไปกับ“การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์”**. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2563, จาก <http://www.manager.co.th>.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2557). **แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี (พ.ศ. 2557- 2560)**. เพชรบุรี: กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด.
- สินธุ์ สโรบล. (2546). **การท่องเที่ยวชุมชน แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ**. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Muganda M. (2009). **Community and participation in tourism development in Tanzania**. Thesis Degree of Master of Tourism Management, Victoria University of Wellington.
- Raymond, C. (2000). The practical challenges of developing creative tourism: A cautionary tale from New Zealand In Wurzbarger, R., Ageson, T., Pattakos, A., & Pratt, S. (Eds.) **Creative tourism: A global conversation** (pp.63-69). New Mexico: Sunstone Press.
- Richards, G. (2019). Creative tourism: Opportunities for smaller places. **Tourism & Management Studies**, 15(SI): 7-10.

- Haget, S. (2009). **Barriers for tourism sustainability in destination**. M. A. European Tourism Management Bournemouth University Universidad Rey. Juan-Carlos: Madrid.
- World Travel & Tourism Council. (2017). **Travel & tourism economic impact 2017**. London: author.